

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Петровського Олега Олександровича на тему:
«Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі
економіки»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 051 – «Економіка»,
галузь знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність теми дисертації

Стан інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні характеризується комплексом викликів та можливостей, що формуються під впливом глобальних економічних тенденцій, національних особливостей розвитку та військових дій. Інноваційна діяльність є ключовим драйвером економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни, особливо в умовах європейської інтеграції та післявоєнної відбудови. Однак, наявні дослідження вказують на суттєві обмеження у фінансуванні інновацій в Україні. На нинішньому етапі економічного розвитку України однією з ключових проблем є залучення інвестицій, адже саме вони необхідні для проведення науково-дослідних робіт та впровадження процесних інновацій, налагодження випуску продуктивних інновацій, виступають рушієм зростання та приросту валового внутрішнього продукту. Отже, тема дисертаційної роботи, метою якої є узагальнення та розроблення теоретико-методичних положень і науково-практичних рекомендацій щодо інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України, є безумовно актуальною. Зазначимо ще один аргумент на користь важливого значення цієї теми. Це – важлива роль інноваційної діяльності для конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектору та забезпечення продовольчої безпеки в умовах сучасних технологічних та глобальних викликів.

Дисертаційне дослідження є результатом цілеспрямованої наукової роботи, проведеної в межах виконання науково-дослідної теми кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету «Розвиток аграрного сектору в умовах цифровізації економіки» (№ державної реєстрації – 0121U110008, 2021-2025 рр.), в рамках якої автором розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення інституційного забезпечення інноваційної діяльності стосовно трактування її змісту, сучасних напрямів та видів (форм) інноваційної діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, представлених в дисертаційній роботі Петровського Олега Олександровича,

базується на застосуванні адекватних завданням методів дослідження та достовірній інформаційній базі. Емпіричну та інформаційну базу дослідження склали: нормативно-правові акти України, що стосуються інноваційної, інвестиційної, науково-технічної діяльності; статистична інформація Державної служби статистики України, Національного банку України, міжнародних організацій, результати наукових досліджень, що опубліковані у періодичних наукових виданнях, монографіях, збірниках матеріалів конференцій, доповідях міжнародних економічних організацій, звітність підприємств, офіційні інтернет-ресурси. Аналіз даних та їх візуалізація здійснювались за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel.

Грунтовне опрацювання наукової літератури, зібраний фактичний матеріал (список літератури налічує 213 джерел), дозволили послідовно викласти зміст дослідження й сформулювати теоретично значимі висновки та практично орієнтовані пропозиції. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження.

Практичне значення роботи підсилюється тим, що теоретико-методологічні засади дослідження доведено до рівня чітких висновків і практичних рекомендацій, придатних до впровадження як в освітній процес, наукову сферу, так і в практику організації інноваційної діяльності в аграрному секторі з метою удосконалення її інвестиційного забезпечення. Обґрунтовані в роботі рекомендації були розглянуті та схвалені фахівцями підприємств та районної державної адміністрації, що підтверджується відповідними документами.

Сформульовані основні положення та висновки здобувача є достатньо обґрунтованими. В першу чергу, це стосується елементів наукової новизни, які отримали належну аргументацію завдяки: чіткій логіко-структурній побудові дослідження, відповідній постановці та вирішенню наукових завдань; системному підходу до вивчення об'єкта і предмета дослідження; використанню комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, релевантних дослідницьким цілям.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертації О.О. Петровського є належним чином обґрунтованими.

Основні результати дослідження, їх наукова новизна

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в системному теоретичному узагальненні та розробці теоретичних, методичних і прикладних підходів до створення ефективного механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України.. Запропоновані положення є науковим внеском у розвиток економічної науки, зокрема теорії інноваційної діяльності.

Серед найбільш вагомих наукових результатів, що характеризуються новизною відзначимо:

- *вперше* обґрунтовано економіко-організаційні засади інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності середніх, малих та мікро-суб'єктів підприємництва аграрного сектору та організацій, які здійснюють наукові дослідження і розробки, на основі стратегії партнерства та інтерактивної моделі інноваційного процесу;

- *удосконалено*: науково-теоретичні положення щодо ідентифікації принципів інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності; методичні основи аналізу інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, в яких, на відміну від існуючих, застосований комплексний підхід щодо урахування систем різного рівня, та на основі яких сформовані системи показників оцінки інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності для аграрного сектору, підприємств, інноваційних проєктів; методичний підхід щодо порівняльного аналізу інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств різного розміру на основі запропонованої системи показників для розрахунку інтегрального індикатора стану інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності;

- *дістали подальшого розвитку*: категоріальний апарат економіки інновацій, який уточнено авторським визначенням категорії «інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності» на основі поєднання ресурсного, організаційного та процесного підходів; визначення основних видів інноваційної діяльності, які доповнюють перелік існуючих з урахуванням сучасних технологічних та економіко-організаційних викликів в аграрному секторі, у тому числі враховують його потрійну трансформацію; визначення тенденцій в інвестиційному забезпеченні інноваційної діяльності підприємств у найважливіших для продовольчої безпеки галузях аграрного сектора економіки України стосовно його обсягів, джерел, результативності та відповідності принципам доступності, достатності, резильєнтності, надійності, строкості, системності, комплексності, адаптивності; ідентифікація якісних та кількісних характеристик сучасного механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності в країнах світових лідерах за рівнем інноваційності, зокрема, мультирівневність, комплексність за джерелами та інструментами, багатосуб'єктність, а також його структурні особливості; обґрунтування розриву між можливостями великих та середніх, малих і мікропідприємств в інвестиційному забезпеченні інноваційної діяльності в сільському, лісовому та рибному господарстві, а також у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; обґрунтування комплексу інструментів інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору з урахуванням характеристик інноваційної екосистеми та наявних бюджетних обмежень.

Практичне значення одержаних результатів

Одержані результати, представлені у дисертації Петровського О.О. мають і практичне значення. Окремі положення доведені до рівня методичних та

науково-практичних рекомендацій та прийняті до впровадження Циркунівською сільською військовою адміністрацією (Харківський район, Харківська область, довідка від 06.11.2024 №01-27/440), товариством з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Інжинірінгова компанія «Т Технології»» (м. Харків, довідка від 07.11.2024 № 241107-11), ТОВ «Український м'ясокомбінат» м. Харків (довідка №14 від 15.08.2025). Також положення дисертації використовуються у навчальному процесі в ДБТУ (акт про впровадження від 18.02.2025 р.)

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих наукових працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 12 наукових працях, з яких 8 одноосібних та 4 у співавторстві. 4 наукові праці (3 одноосібні) опубліковані у фахових наукових виданнях України, 1 наукова праця – в іноземному науковому виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз Scopus. Загальний обсяг опублікованих праць становить 3,9 д.а.

Кількість, обсяг та якість публікацій здобувача відповідають вимогам та дають підстави для публічного захисту дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота, що рецензувалася, складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 213 джерел, а також додатків. Текст дисертації без списку використаних джерел та додатків займає 222 сторінки. Загальний обсяг дисертації становить 263 сторінки. **Перший розділ** присвячений теоретичним і методичним засадам інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності. **Другий розділ** охоплює аналіз інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності та інноваційної активності підприємств в аграрному секторі України у 2012-2023 рр. . **Третій розділ** містить комплексне дослідження досвіду провідних країн світу (за глобальним інноваційним індексом) у вирішенні проблеми інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, а також обґрунтування інструментарію та стратегій інтеграції для середніх, малих і мікропідприємств для вирішення цієї проблеми.

Також обсяг, оформлення дисертації та її зміст є такими, що відповідають вимогам МОН України.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Ознайомившись із науковими публікаціями та дисертацією О.О. Петровського, актом перевірки дисертаційної роботи на плагіат, відзначимо відсутність порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому дисертаційне дослідження виконане на достатньо високому рівні, але можна зазначити декілька зауважень:

1. У розділі 1 (п. 1.1) автор наводить перелік запропонованих видів інноваційної діяльності. Обґрунтування авторського внеску було б більш чітким та наявним, як би автор у табличному вигляді представив співставлення запропонованих видів та зазначених у законодавстві України, Керівництві Осло та у положеннях Державної служби статистики України.
2. Автор запропонував методичні основи оцінки інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності на різних рівнях, але мав би чіткіше окреслити унікальність пропозицій.
3. У розділі 2 подано значний обсяг фактичного матеріалу у вигляді таблиць, графіків, в яких відображені стан та тенденції інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності. Водночас має місце ускладнення їх сприйняття внаслідок нагромадження, чого можна було б запобігти через підвищення рівня аналітичного узагальнення.
4. У розділі 3 (п.3.2) автор відзначає, що запропонований інструментарій інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності відповідає визначальним ознакам інноваційної екосистеми, та концепцію інноваційної екосистеми розглядає в цьому розділі. Вважаємо, що така концепція мала б бути детально розглянута у 1 розділі, який присвячений саме теоретичним та методичним основам дослідження.
5. Автор обрав розмірність інтегральних показників порівняльної оцінки інвестиційного забезпечення великих, середніх, малих та мікропідприємств підприємств в сільському, лісовому та рибному господарстві, а також у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (розділ 3, п. 3.3) від 0 до 1, що є одним з варіантів представлення такого роду показників. Але вважаємо, що візуалізація результатів дослідження була б кращою, якщо була б обрана розмірність цих показників від 1 до 100.

Вказані зауваження не впливають на загальну високу оцінку одержаних науково-прикладних результатів дисертації.

Загальний висновок

Дисертація Петровського Олега Олександровича на тему «Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі» є цілісною, завершеною та самостійно виконаною науковою працею, яка містить наукову новизну, має наукове та практичне значення, а також успішно вирішує поставлені наукові завдання. Зміст дисертації відповідає спеціальності 051 – економіка.

За актуальністю, змістом, новизною, коректністю постановки вирішеного наукового завдання та практичною цінністю дисертаційна робота Петровського Олега Олександровича на тему «Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор – Петровський Олег Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

РЕЦЕНЗЕНТ,

Доктор економічних наук, професор,
Професор кафедри глобальної економіки
Державного біотехнологічного університету

В.В. Антощенко